

Για να μην μένουμε στα (fake) λόγια... (του Αλκ. Λεμπέση)

sifnaiko-fos.gr/για-να-μην-μένουμε-στα-fake-λόγια-του-αλκ-λ/

June 1, 2021

Για να μην μένουμε στα (fake) λόγια... (του Αλκ. Λεμπέση)

«Όλβιος, ὅστις τῆς ἱστορίας ἔσχε μάθησιν, μήτε...».

Ευρυπίδης, Απόσπασμα 910.

Χρησιμοποιώ την ευκαιρία μιας σύντομης οφειλόμενης απάντησης στην δημόσια παρέμβαση του Προέδρου του Συνδέσμου Σιφνίων και Κοινот. Συμβούλου κ. Αντ. Ζαμπέλη σχετικά με τα καταγεγραμμένα **ιστορικά «χαράγματα»** της Σίφνου. Θα συμφωνήσω με το περιεχόμενό της σχεδόν καθ'ολοκληρίαν. Κυρίως σε ό,τι αφορά την υπάρχουσα και εξελισσόμενη κατάσταση στην Σίφνο της ακατάσχετης «ανάπτυξης» εις βάρος της εν γένει ιστορικής μνήμης της αλλά και στις προτεινόμενες ενέργειες.

Ελπίζω να μου επιτραπεί να σημειώσω μια μικρή διαφοροποίηση (εν είδει διευκρίνισης) στα αναγραφόμενα που με αφορούν προσωπικά. Σε καμμία καμπή του διαλόγου δεν υπήρξε οξύτητα ή «αντιπαράθεση» με την έννοια του νεοελληνικού διαπληκτισμού, που είναι τουλάχιστον ξένη προς το ιδικό μου αξιακό σύνολο. Θεωρώ πως ήταν απλώς μια γόνιμη δημόσια ανταλλαγή απόψεων, έστω και με αιχμηρές τοποθετήσεις εν είδει ερωτημάτων, που ελπίζω να βοήθησε να «ξυπνήσει» το ενδιαφέρον όσων δεν βαρέθηκαν να την παρακολουθήσουν. Διότι τα θέματα της ιστορικής έρευνας άπτονται βαθύτερων διαπαιδαγωγικών συμπεριφορών, όπως μας παραδίδει ο Ευρυπίδης στο πλήρες κείμενο του σχετικού Αποσπάσματος 910 του υποτίτλου (στο τέλος του παρόντος για όποιους δεν θέλουν να μείνουν μόνο στην τριτομμένη πρώτη πρόταση αλλά να διαβάσουν και την εν συνεχεία απόδοση –έστω και σε μετάφραση).

Από την πλευρά μου, νομίζω πως **απέδειξα** με επιχειρήματα και τεκμήρια πως η εν λόγω μαθητική έρευνα κατέληξε να είναι αθροιστικά μονόπλευρη και μεθοδευμένη και ως εκ τούτου να χαρακτηρίζεται από τα ποιοτικά χαρακτηριστικά που της απέδωσα. Επίσης, **υπέδειξα** τους λόγους για τους οποίους θεωρώ το συμπέρασμά της έωλο και απρεπές. Και πώς αλλιώς θα μπορούσε να ήταν όταν το συμπέρασμα παραμερίζει αυτά που δύο Ακαδημαϊκοί (Ηλ. Βενέζης και Γ. Μαριδάκης) υιοθετούν άκριτα, ήτοι τα χαράγματα που εντόπισε ο καθ. Γκητάκος; Ας το θεωρήσουμε όμως όλο αυτό το επεισόδιο μια ατυχή περίπτωση που επιδεινώθηκε από τους γενικότερους περιορισμούς της περιόδου αυτής.

Με χαρά για λογαριασμό της Σίφνου είδα μέσα από πρόσφατα δημοσιεύματα πως η αρχική μου αισιοδοξία ήταν βάσιμη και διέκρινε μια τάση εύσχημης ανασκευής. Ας πάμε, λοιπόν, παρακάτω με δημιουργικό πνεύμα συνεργασίας.

Για αρχή, ας μου επιτραπεί να σημειώσω πως το σχετικό με την Σίφνο κεφάλαιο από το τελευταίο εν ζωή έργο του Ηλία Βενέζη «Στις Ελληνικές Θάλασσες» (1973) θα πρέπει απαραίτητα να διδάσκεται στις τάξεις του Λυκείου Σίφνου –αν δεν περιλαμβάνεται ήδη στην διδακτέα ύλη. Είναι απολύτως ενδεικτικό και τιμητικό το γεγονός πως ο μεγάλος Έλληνας διηγηματογράφος προτάσσει στις διηγήσεις του την Σίφνο επιλέγοντάς την μέσα στα 5 μόνο νησιά που περιλαμβάνει από όλο το αρχιπέλαγος του Αιγαίου. Εννοείται –βέβαια- πως η αναφορά του ξεκινά από τα «χαράγματα» στα οποία αφιερώνει τις πρώτες αρκετές σελίδες!

Συμφωνώ απολύτως με την θέση του κ. Ζαμπέλη πως οι **εκπαιδευτικοί** του νησιού μας έχουν υπό των πραγμάτων επωμισθεί έναν βαρύτατο ρόλο στην διαπαιδαγώγηση των Σιφνιωτόπουλων σε σχέση με την ιστορία τους. Με την βαθμιαία αποστρατεία όλων των ενεργών μελετητών της ιστορικής μνήμης, το έργο των εκπαιδευτικών στον τομέα αυτό καθίσταται κρίσιμο. Θα πρέπει όχι μόνο να τους δείξουμε εμπιστοσύνη αλλά και να θέσουμε στην διάθεσή τους τα απαραίτητα μέσα χωρίς φειδώ και ενδοιασμούς. Πώς θα γίνει αυτό;

Το έργο της ηλεκτρονικής **καταλογογράφησης όλων των βιβλιοθηκών** του νησιού που σύντομα θα ξεκινήσει μετά την ομόφωνη υιοθέτηση της σχετικής πρότασης του Συνδέσμου Σιφνίων από το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Σίφνου είναι σαφέστατα μια πρώτη κίνηση ουσίας προς την κατεύθυνση αυτή. Αλλά και η ψηφιακή **Σιφνιακή Αρχαιοθήκη**, που επιμελείται ο Σύνδεσμος Σιφνίων, αρχίζει και παίρνει «σάρκα και οστά» ευελπιστώντας πως σύντομα θα βρει μιμητές και από άλλους φορείς του νησιού. Η ψηφιοποίηση των **ιστορικών δημοτικών ληξιαρχείων** που ήδη ολοκλήρωσε και παρέδωσε ο Σύνδεσμος Σιφνίων αποτελεί μια ανιδιοτελή προσφορά στην ιστορική έρευνα. Αλλά και τα επί μέρους **προγράμματα** (π.χ. Γεω-αρχαιολογικοί Περίπατοι) και τα **θεματικά Μουσεία** (π.χ. Αγγειοπλαστικής) που υλοποιούνται ή προγραμματίζονται είναι επίσης προς την ίδια ορθή κατεύθυνση. Αντίστοιχη υποστήριξη και μέριμνα θα πρέπει να υπάρξει από την Δημοτική Αρχή και για τα άλλα **δημόσια ή ιδιωτικά μουσεία** που πασχίζουν να επανεργοποιηθούν μέσα σε αντίξοο περιβάλλον υγειονομικών περιορισμών.

Περαιτέρω, μπορεί ο Δήμος Σίφνου συνειδητά να μην περιέλαβε στην πρόσφατη αναθεώρηση του εσωτερικού οργανογράμματος λειτουργίας του κάποια οργανική θέση που να σχετίζεται με τα πολιτιστικά θέματα δείχνοντας εμπιστοσύνη στους εξωτερικούς φορείς του νησιού (συλλόγους, ιδρύματα κλπ.). Όμως, πιστεύοντας στην διακηρυγμένη βούληση και στο ενδιαφέρον των ιθυνόντων για το εν λόγω θέμα, μπορεί κάλλιστα να θεσμοθετηθεί **οργανική θέση βιβλιοθηκονόμου-γραμματέως** (όπως υπήρξε στο παρελθόν), που θα ασχολείται με την επιμέλεια των δημοτικών αρχείων και παράλληλα θα προσφέρει παράπλευρες υπηρεσίες στον αρχαιακό τομέα των Γραμμάτων εν γένει. Ισως υπάρξει ακόμη καιρός να διορθωθεί αυτή η –κατά την γνώμη μου- παράλειψη.

Ανεξάρτητα όμως από τις θεσμικές παρεμβάσεις και την συμβολή των εκπαιδευτικών στην «πρώτη γραμμή», θα πρέπει παράλληλα να δοθεί έμφαση και στον επιστημονικό τομέα μελέτης της ιστορικής μνήμης. Δεν επιτρέπεται για ένα νησί με το ένδοξο παρελθόν της Σίφνου στα Γράμματα να μην καλλιεργεί την ιστορική μελέτη. Εκτός από την διευκόλυνση της οργανωμένης πρόσβασης σε ιστορικό αρχειακό υλικό, θα πρέπει να δοθούν συγκεκριμένα και χειροπιαστά κίνητρα σε νέους μελετητές.

Προσωπικά γνωρίζω (τουλάχιστον δύο νέους) Σίφνιους ιστορικούς επιστήμονες που αντί να εστιάζουν στην προφανή πατρογονική τους ιστορική παράδοση ασχολούνται με τελείως αλλότριους τομείς ερεύνες είτε για λόγους οικονομικούς είτε γιατί η Σίφνος δεν φρόντισε να τους κεντρίσει το ενδιαφέρον. Είμαι σίγουρος πως υπάρχουν πολλοί περισσότεροι (Σίφνιοι ή μη) που θα ήθελαν να ασχοληθούν με ιστορικά θέματα Σιφνιακού ενδιαφέροντος, είτε πρωτογενή είτε παράγωγα. Πόσο δύσκολο είναι να δοθούν **κίνητρα σε νέους ιστορικούς** και ιστοριοδίφες για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον τους; Κίνητρα που ξεκινούν από μια φιλοξενία και φθάνουν μέχρι την θεσμοθέτηση θεματικών διαγωνισμών και βραβείων. Το επετειακό έτος για τα 200 χρόνια από την Εθνεγερσία ήταν μια καλή τέτοια ευκαιρία. Πόσοι άλλωστε γνωρίζουν πως πιθανότατα το Βραβείο Δεκαβάλλα της Ακαδημίας Αθηνών (3000€) για την συγγραφή ιστορικών πονημάτων σχετικά με την Σίφνο μάλλον θα κριθεί άγονο για μίαν ακόμη χρονιά ελλείψει συμμετοχών; Ποιός είναι ο λόγος που δεν έχουμε ήδη σπεύσει να εξασφαλίσουμε πως η μοναδική πρωτογενής **βιβλιοθήκη Συμεωνίδα** που καλύπτει όλες τις Κυκλάδες δεν θα ακολουθήσει την τύχη όλων των προηγούμενων (την καταστροφή ή τα παλαιοπωλεία); Γιατί να υστερεί η Σίφνος συγκριτικά με άλλα Κυκλαδονήσια στην **συμμετοχή σε ερευνητικά προγράμματα** π.χ. του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών ή του Πανεπιστημίου Κρήτης; Μήπως επειδή δεν έχουμε ενεργητική πολιτική επί του θέματος και απλά περιμένουμε να μας «χτυπήσουν» την πόρτα, αν τύχει;

Κατά την ταπεινή μου άποψη, δεν υπάρχει καιρός για χάσιμο, εξ ου και η διαφαινόμενη αγωνία μου. Διότι οι γενιές που είχαν βίωμα και μετείχαν (με την Πλατωνική έννοια) στην ιστορική συνέχεια του νησιού «αναχωρούν» δια το επέκεινα με ραγδαίο ρυθμό αφήνοντας πίσω τους μόνο αναλογικά γραπτά (στην καλύτερη περίπτωση). Και όταν θα φύγει και η τελευταία γενιά που γνώρισε την γνώση στην αναλογική της μορφή, τότε δύσκολα οι επερχόμενοι θα μπορέσουν να απομονώσουν και να ξεχωρίσουν τα ειδοποιά χαρακτηριστικά της μοναδικότητας της Σίφνου. Διότι αυτή θα έχει απωλεσθεί μέσα στην εμπορευματοποιημένη ψηφιακή «σούπα-ρεβυθάδα» της εικονοποιημένης γνώσης. Ως εκ τούτου, η επαναλαμβανόμενη επιμονή μου σε παρόμοιες προτάσεις ας κριθεί ως *αναγκαιότητα* και όχι ως *πολυτέλεια* σε σχέση με τις απαιτήσεις μιας βιοποριστικής καθημερινότητας.

Και για να μην αφήνουμε λοιπόν τον χρόνο να περνά άπρακτος περιοριζόμενοι σε ανταλλαγή απόψεων, ας γίνουμε δημιουργικοί και ας αφιερώσουμε αυτό το καλοκαίρι του 2021 στην αναζήτηση των «χαραγμάτων» που μας παρέδωσε ο καθ. Γκητάκος. Ξεκινώντας από τις εκκλησίες και τις μονές με εύκολη πρόσβαση στον περιαστικό ιστό, προχωρώντας στις τοποθεσίες που ενδεχομένως θα επισκεφθούμε για τα πανηγύρια, ας αναζητήσουμε και καταγράψουμε όσα από τα 65 χαράγματα κατορθώσουμε να εντοπίσουμε. Ακόμη και με μηδενικό αποτέλεσμα λόγω της ακηδίας των προπατόρων

μας, το κέρδος θα είναι σημαντικό. Θα έχουμε τεκμηριώσει την παρούσα κατάσταση, θα έχουμε καταγράψει ελλείψεις, θα έχουμε ψηλαφίσει κυριολεκτικά την πολιτιστική κληρονομιά μας. Θα εντοπίσουμε άλλα ευρήματα που χρήζουν προστασίας, θα προσφέρουμε βοηθητικό έργο ουσίας στις αρχαιολογικές υπηρεσίες, θα εστιάσουμε τον γνωστό Σιφνιακό εθελοντισμό σε δράσεις με πολλαπλασιαστικό πρόσημο.

Ελάτε σε επαφή με τον Σύνδεσμο Σιφνίων είτε στην σελίδα του στο facebook (*Σύνδεσμος Σιφνίων 1895*), είτε στην ηλεκτρονική του διεύθυνση (*syndesmosiphniwn@gmail.com*) ή με όποιον άλλον τρόπο γνωρίζετε και εκδηλώστε το ενδιαφέρον σας για να συμμετάσχετε σε μία από τις ερευνητικές αποστολές που θα διοργανώσουμε αυτό το καλοκαίρι. Έτσι για να μην μένουμε μόνον στα εύκολα λόγια, αλλά και να κάνουμε τα fake news ... real news!

29^η Μαΐου (αποφράς επέτειος) 2021

Αλκιβιάδης Ν. Λεμπέσης

*ὄλβιος ὅστις τῆς ἱστορίας
ἔσχε μάθησιν,
μήτε πολιτῶν ἐπὶ πημοσύνην
μήτ' εἰς ἀδίκους πράξεις ὀρμῶν,
ἀλλ' ἀθανάτου καθορῶν φύσεως
κόσμον ἀγήρων, πῆ τε συνέστη
καὶ ὄπη καὶ ὄπως.
τοῖς δὲ τοιούτους οὐδέποτ'
αἰσχυρῶν
ἔργων μελέδημα προσίζει.*

Πραγματικά πλούσιος είναι εκείνος που διδάχθηκε πως να ερευνά συστηματικά τον κόσμο, χωρίς να επιδιώκη την συμφορά των συμπολιτών του και χωρίς να επιδίδεται σε άδικες πράξεις, αλλά συλλαμβάνοντας με την νόησή του την αγέραστη κοσμική τάξη της αθάνατης φύσεως, με ποιον τρόπο αυτή δημιουργήθηκε και για ποιον σκοπό και πώς ακριβώς. Στο μυαλό τέτοιου είδους ανθρώπων ουδέποτε προσκολλάται η μέριμνα για αισχρές πράξεις.

ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ
ΣΤΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ
ΘΑΛΑΣΣΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΣ Α. Ε.